

Перша українська політична еміграція і полтавці в ній

Після Полтавської битви почалася доба першої української політичної еміграції. Разом із шведським королем Карлом XII та гетьманом Іваном Мазепою у вигнанні в Бендерах опинилися: генеральний писар Пилип Орлик, племінник Мазепи Андрій Войнаровський, генеральний бунчужний Федір Мирович, військовий обозний Іван Ломиковський, прилуцький полковник Дмитро Горленко, генеральний осавул Григорій Герцик, запорізькі козаки на чолі з Костем Гордієнком, близько 50 старшин, 500 козаків Гетьманщини, понад 4 тисячі запорожців.

Єдина надія їх тепер полягала в тому, щоб за підтримки Швеції і Туреччини вирвати Україну з московських рук. Так, в еміграції зародився український визвольний рух, охрещений його ворогами іменем «мазепинства», а прихильників цього руху названо «мазепинцями». Та «мазепинство» стало символом нескореності й самобутності, символом боротьби проти політики російського царизму за визволення України. А історики назвали першу українську політичну еміграцію «Мазепинська еміграція».

Після смерті Івана Мазепи гетьманом України був обраний колишній генеральний писар Пилип Орлик. 5 квітня 1710 року у день виборів була проголошена угода-договір між новообраним гетьманом, старшиною й козаками. Державний документ мав назву: «Правовий уклад та Конституції відносно прав і вольностей Війська Запорізького». Цей документ увійшов в історію як перша Конституція України, яка задовго до класичної американської проголосила пріоритет демократичних принципів.

Еміграція з Гетьманщини у своєму розвитку пройшла кілька етапів, істотно змінюючи свій характер:

- а) масова політична еміграція 1709-1714 років в Османській імперії;
- б) втрата еміграцією масового характеру, перебування групи генеральних старшин уряду Орлика 1715-1720 років у Шведському королівстві;
- в) розпад уряду Орлика і втрата еміграцією організованого характеру, її розпорошення по різних країнах 1720-1742 років;

г) втрата Мазепинською еміграцією політичного характеру, її згасання в 1742-1750-х роках.

На еміграцію також потрапили і представники старшинських родин Полтавщини, зокрема родини Герциків, Мировичів, Горленків, отаман Кость Гордієнко. Родина Герциків: Атанас, Григорій, Іван і Ганна – діти колишнього полтавського полковника Павла Герцика. Ганна стала дружиною Пилипа Орлика, розділила з ним всі складнощі життя в еміграції, була надійним помічником у політичних справах. Її брати були членами уряду Пилипа Орлика, виконували дипломатичні доручення гетьмана. Постійно з дипломатичною місією в Європі перебували брати Мировичі – Федір та Іван, Дмитро Горленко. Кость Гордієнко до 1728 року обирався кошовим отаманом Олешківської Січі, був найпослідовнішим у відстоюванні незалежності України. За свідченням Пилипа Орлика, всі вони взяли участь у розробленні Конституції 1710 року. Сам гетьман своєю невтомною боротьбою за незалежність України здобув повагу в Європі як визнаний лідер першої української політичної еміграції.

За висловом Гната Хоткевича, «...полковники-мазепинці – се не убогі егоїсти, а рицарі смерті, що віддали за свою ідею, за світлий ідеал національної незалежності – віддали і вигідне своє життя, і спокій, і душу всю».